

Az ismeretlen város

Irja Kristót Károly

DUNAPALOTA

Mostanában határoznak arról, hogy mi legyen a Dunapalota helyén. Bontják az épületet, az építési és közmunkügyi minisztérium mindenesetre eltüntetni a csúf romtot.

Ha az ember végsőjéig az épülettömb körül, mely valaha olyan előkelő és választékos volt s elgondolkozik a Ritz-sorsán, érdekes megállapításokra juthat. A Dunapalotát Ritzék építették fel, a nemzetközi szállodások, akik Európa nagyvárosaiban terjeszkedtek, megérezve a vendéglátóiparban rejlő üzleti lehetőségeket. Madame Ritz annakidején Budapesten járt s elégedetten állapította meg, milyen finom épület viseli a családi nevet. Pedig az a hely elég hírhedt telek a város történetében. Valamikor a Stein-ház meredt rajta az ég felé. Gabonaszpekuláns volt a tulajdonosa, aki úgynevezett gabona-rinkekkel szerezte vagyonát. Összevásárolta a készleteket s diktálta az árakat. Nemességet is szerzett magának, hiszen annyi pénze volt, mint a pelyva. Címerének felső részében három kalász látszott, alsó részében pedig a Duna a Lánc-híddal. A dunaparti ház szorosan egybeépült a régi Gabonacsarnokkal. Stein olyan nagy úr volt, hogy házából külön átjárója volt a gabonacsarnokhoz. A ház aljában volt a Braun-féle kocsmá. Négyemeletes volt a Dunapalota elődje s mondjuk el, miért lett hírhedt ház. 1871 április 21-én egy idős ember vetette le magát negyedik emeletről. Nyáry Pál volt, Pest vármegye egykori alispánja, akinek része volt a Nemzeti Színház

megalapításában. A szabadságharc után börtönbe került. Amikor kiszabadult, koldusszegényen: öngyilkos lett. Ezt az öngyilkosságot követte az 1873-as krach számos károsultja. Minő a Stein-házról dobták le magukat az utcára. A tulajdonos kénytelen volt dróthálót szereltetni az emeletekre s az udvarra. (Furcsa törvényszerűség: Stein is így lett öngyilkos.)

Túlságosan is sokszor lobogtatta a szél a Mária Valéria-utcai vöröszőnyeges bejárat fölött a horogkeresztes zászlókat, semhogy jóérzéssel tudnánk visszaemlékezni a Dunapalotára. 1944-ben pedig éppen a nyilasok löfészké lett. A valamikor süppedő szőnyegekkel ékes hall szerencsétlen üldözöttek összeterelő állomáshelye lett, ahonnan néhány lépésnyire a halál várt rájuk a Duna jeges hullámaiban. Az étterem, a bár (barnaképi, fezes feketekávé-felszolgálójával) csak kevesek, kiválasztottak találkozóhelye volt. Grófok, bárók és jampecek ültek benne dísznők és kokottok társaságában, siberekkel, tőzsdéekkel, kalandorokkal...

Persze az újságíróknak van néhány szép emléke is a Dunapalotáról: a külföldi művészvendégek is itt laktak, a szellem, tudomány, muzsika hírességei, akiket a remek vendéglátóipar dolgozói szeretettel szolgáltak ki. Saljapin... Toscanini... Tagore X. Bruno Walter.. Thomas Mann... Nem is lehet hirtelenében valamennyit felsorolni.

Imitt-amott még felhangzik a régi pesti kuplé:

»Debóra nem lakik a Ritz-szállóban...«

X. Tagore, Tagore o
Szállóban lakott.